

Praatkruid

Informatieblad van IVN Veldhoven Eindhoven Vessem

Herfst 2025

IVN Veldhoven Eindhoven Vessem

IVN Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid is een landelijke vereniging met plaatselijke afdelingen. IVN Veldhoven Eindhoven Vessem is zo'n afdeling met als werkgebied de gemeenten Veldhoven, Eindhoven en een deel van de gemeente Eersel (de kernen Vessem, Kneegsel en Wintelre).
De afdeling is ontstaan door samenvoeging van IVN Veldhoven-Vessem en IVN Eindhoven in 2013 en heeft ca. 380 leden. Ons doel is om met onze activiteiten belangstelling te wekken voor natuur en milieu. Bovendien willen we de kennis bij het publiek hierover vergroten. Met diverse activiteiten zorgen wij voor bescherming en ontwikkeling van de natuur in ons werkgebied.

Bestuur

Voorzitter	Jos de Bruijn	06-37323770	jos.bruijn@kpnmail.nl
Secretaris	Lisette Broeken	06-23455723	secretariaat.ivnvev@gmail.com
Penningmeester	Cor van Leeuwen	06-39739572	corvanleeuwen.ivnvev@gmail.com
Ledenadministratie	Cor van Leeuwen	06-39739572	corvanleeuwen.ivnvev@gmail.com
Leden	Claudia Stoldt	06-41917390	claudia@detuinfluitier.com
	Tineke Lous	06-44772941	t.lous@hccnet.nl
	Etje Hendrikx	06-22886128	etjehendrikx@gmail.com

Werkgroepen

L&M Eindhoven	Jos de Bruijn	0637323770	jos.bruijn@kpnmail.nl
L&M Veldhoven/Vessem	Gerard Lijten	0620771867	gerard.lijten@planet.nl
Wandel- en fietsroutes	Rien de Schipper	0651579996	rien.de.schipper@gmail.com
Cursussen	Jannie Landa	0651403216	jannielanda1@gmail.com
Vogels	Heine van Maar	0652794217	heine.vanmaar@planet.nl
Water	Tineke Lous	0644772941	t.lous@hccnet.nl
Vlindertuin	José van Lieshout	0620897465	josevanlieshout@kpnmail.nl
Documentatiecentrum	Harrie Kessler	0402532079	hpekessler@gmail.com
Jeugd IVN	Heine van Maar	0652794217	heine.vanmaar@planet.nl
	Elly Fuchs	0610915141	elly.fuchs@gmail.com
Scholenwerk	Marian Kessler	0402532079	kesselermj@gmail.com
Wandelingen	Veronique Mogendorff		ivn@rijniers.nl
Planten	Eugenie Verstegen		eugenie.verstegen@gmail.com
Vleermuizen	Gerard Lijten	0620771867	gerard.lijten@planet.nl
KLE	Cor van Leeuwen	0639739572	corvanleeuwen.ivnvev@gmail.com
Kinderdoe	Petra van Leeuwen	0402114070	petravleeuwen@upcmail.nl
Kinderfeestjes	Etje Hendrikx	0622886128	etjehendrikx@gmail.com
Insecten	Wil Janssen	0402550242	wil.janssen@kpnmail.nl
Beheer D'n Aard	Gerard Lijten	0620771867	gerard.lijten@planet.nl
Beheer website	Jan Koopsen	0620156561	jankoopsen@gmail.com
redactie nieuwsbrief	Tineke Lous		t.lous@hccnet.nl
redactie Praatkruid	Etje Hendrikx		etjehendrikx@gmail.com

Vertrouwenscontactpersoon: Marian Kessler 06-17188904 of kesselermj@gmail.com

D'n Aard

Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven 040-2549279
Beheer, onderhoud, reserveringen: Gerard Lijten
0620771867 of ivn.vev@gmail.com

Lidmaatschap

Het lidmaatschap kost per jaar € 24,00. Huisleden (andere gezinsleden die op hetzelfde adres wonen) betalen jaarlijks € 5,-. Als (huis)lid krijgt u korting bij onze cursussen en kunt u deelnemen aan alle ledenactiviteiten. Jeugdleden betalen € 35,00 per jaar. Scholen betalen een vaste contributie van € 40,00 per jaar.
Bankrek.nr. NL79 TRIO 0320 8657 89 t.n.v. IVN Veldhoven Eindhoven Vessem.

Praatkruid

IVN Veldhoven Eindhoven Vessem - herfst 2025

Herfst in de Wielewaal

We hebben als bestuur best een druk voorjaar gehad. Met het project 'veilig werken' en met het opknappen van D'n Aard zijn we heel wat uren bezig geweest, maar het werpt zijn vruchten af!

Maar nu dus de herfst. Wat mij het meest in het oog springt is de opening van de Wielewaal in Eindhoven. Het oude landgoed van de familie Philips wordt in het laatste weekend van september eindelijk bezit van alle Eindhovenaren. De gemeente geeft hieraan de nodige aandacht en heeft ons gevraagd of we in dat weekend een aantal publiekswandelingen over het terrein willen verzorgen. We hebben een achttal gidsen hiervoor enthousiast kunnen maken. Ook voor ons is het nu de eerste kennismaking met het gebied. Benieuwd wat we daar aantreffen.

Er zijn serieuze plannen om het beheer van het landgoed meer dan voorheen te richten op verbetering van de biodiversiteit. Een goede zaak, denk ik, maar nog niet zo eenvoudig gezien de te verwachte recreatiedruk op het terrein. Via Trefpunt Groen Eindhoven houden we bij de ontwikkelingen de vinger aan de pols en discussiëren we mee over de te nemen maatregelen. Kansen voor de natuur zijn er beslist en de gemeente is van goede wil om deze kansen waar mogelijk te benutten. Het zal een compromis worden tussen natuur enerzijds en recreatie anderzijds. We gaan het zien. Vanzelfsprekend zullen we de Wielewaal volgend jaar ook opnemen in onze excursieplanning.

Iets anders: we zijn nog altijd op zoek naar actieve leden voor verschillende functies; onder andere nieuwe bestuursleden. Er zijn wat contacten maar we zijn er nog altijd niet. Dit gaat de komende periode veel aandacht vragen! Ik zou zeggen, kom er eens over praten.

En ook weer lekker naar buiten, zo nodig regenjas mee.

Jos de Bruijn

Inhoud

- 4 Wandeltip: Kampina Zuid
- 5 Lambertus Prust
Vernieuwde IVN app
- 6 Oeverzwaluwproject
- 8 Klimaat
Vleermuizenwandeling
- 9 Slotdag 2025
- 10 Open dag IVN
- 12 IVN weekend 2025
- 14 Recepten uit het IVN weekend
- 16 Activiteiten
- 17 Malpie
- 18 Film: Kleine Dommel
- 19 Tegels wippen
Tjitte Bakker
Cursussen en lezingen
- 20 Info Natuurgidsenopleiding

Voorpagina

Kolibrievlinder Foto: Riekje van de Ven

Tonderzwam Foto: Etje Hendriks

Colofon

Redactie: Etje Hendriks
etjehendriks@gmail.com

Praatkruid Winter 2025-2026 verschijnt half december.

Graag de kopij inleveren voor 15 november 2025

Wandeltip: Kampina zuid

HEINE VAN MAAR

De Kampina

Voor liefhebbers van een lange wandeling heb ik er nu een samengesteld. De Kampina is groot genoeg om er uren te kunnen lopen. Een eerdere wandeling beschrijft de Kampina aan de oostzijde vanuit Lennisheuvel. Die van vandaag start aan de zuidzijde aan de Logtsebaan. Het is een gevarieerde route door moerasbos, langs het Winkelsven, over de heide, langs de Beerze en terug via het Banisveld. Ik vind het een beauty.

Waterberging

De start is bij de parkeerplaats aan de Logtsebaan, te bereiken via Spoordonk en van daaruit naar het noorden rijden en naar links afslaan naar de Logtsebaan. Vanaf de goed aangegeven parkeerplaats loop je naar het westen. Je ziet links de overstromingsvlakte van de Beerze, die dient om in natte omstandigheden veel beekwater op te vangen. Nu is het extreem droog, het beekje stroomt nauwelijks. Steek de beek over en volg het wandelpad na een tijdje naar rechts. Bij een splitsing hou je rechts aan, links van je ligt het nu droge Winkelsven.

In het voorjaar en als het natter is zie je hier blauwborsten.

Blauwborst Foto: Gerard Lijten

Balsvoort

Een stuk verder verlaat je de Kampina, je loopt nu scherp terug naar links op een breder zandpad waar een infobord van Balsvoort staat, een plek die sinds ongeveer 1300 bewoond is geweest. Even verder vind je opnieuw geplaatste fundamenteën van boerderijen, middenin een eeuwenoud landschap. Nu met middelste bonte spechten. Wat verderop verlaat je het brede zandpad en sla je naar rechts een kleiner pad in. Je merkt dat de begroeiing wat armer wordt, je gaat van Balsvoort naar de arme heide van de Kampina. Loop door tot aan het fietspad en ga rechtsaf over de Melaniedreef.

Looppaden van de grote grazers kruisen overal. Deze heide is sterk vergrast door stikstof. Je komt in het bos en gaat na een tijd rechtsaf bij de boerderij Kampina. Niet verkeerd om hier te wonen maar wel eenzaam lijkt me. Als je eerder de wandeling Kampina oost hebt gemaakt dan zul je de plek herkennen.

Bevers

Ga rechtdoor tot je aan de Beerze komt. In alle seizoenen kun je hier speuren naar bevers, ook overdag, maar let op: ze zien jou eerder dan jij hen. Wees muisstil en let op rimpels in het water. De beek is hier een bosbeek, met bomen overal over en in het water. Blijf de beek volgen en ga bij de stalen brug het water over. Je komt daarna bij de Koevoort (doorwaadbare plaats) die door de beek de Heilooop gaat en loop door tot aan de verharde weg, ga

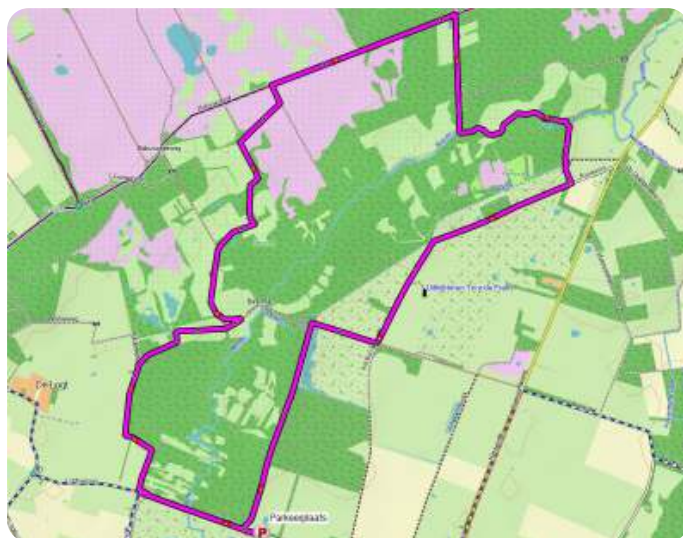

Gauwe klauwier Foto: Gerard Lijten

rechts.

Oude vuilstort

De hooilanden van het Banisveld liggen links. Onvoorstelbaar dat hier een vuilstort is geweest, nu is het prachtig. In het goede seizoen jubelen de leeuweriken in de lucht. En voor de liefhebber: er broeden grauwe klauwieren in de meidoorns. Het is een lang pad. Na een tijd links een uitkijktoren op de oude vuilstort. Verderop ga je rechts en bij de bosrand weer links. Je loopt nu langs de Heilooop en bereikt na een tijd de parkeerplaats. Een stevige wandeling van 9,5 kilometer.

Lambert Prüst overleden

Vele IVN-ers zullen hem niet kennen: Lambert Prust was een vogelaar en een actief lid van onze vogelwerkgroep. We hebben hem lang mogen meemaken.

Serius, heel gedreven en nauwkeurig in wat hij deed bij het vogels tellen en tijdens excursies. Met grote kennis. Hij woonde vlakbij de Klotputten en was de vogelaar die daar de meeste waarnemingen op zijn naam had staan. De laatste jaren moest hij vaker verstek laten gaan door ziekte. Hij leefde het laatste jaar weer op, maar is toch vrij plotseling is overleden.

We planten in overleg met Brabant Water op 16 oktober een kersenboom in de Klotputten ter nagedachtenis aan hem, samen met familie, vrienden en vogelaars.

Heine van Maar

Kleine karekiet Foto: Gerard Lijten

Wandelaars en fietsers opgelet! de vernieuwde IVN app

RIEN DE SCHIPPER, WERKGROEP WANDEL- EN FIETSRoutes

Goed nieuws voor alle IVN-wandelaars en fietsers: de route app van IVN is vernieuwd.

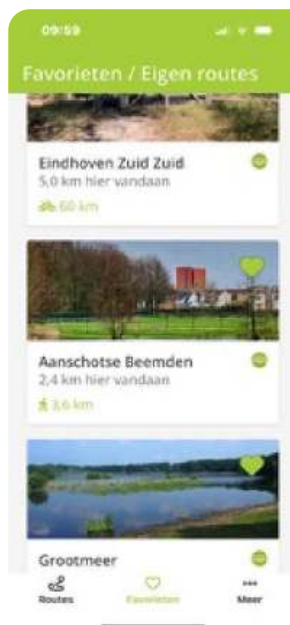
Dat betekent dat de probleempjes die sommige telefoons hadden met een goede presentatie van de routes zijn opgelost. Als je de app "IVN Natuurroutes" installeert op je telefoon heb je direct toegang tot alle routes die IVN VEV heeft gemaakt. Maar ook alle routes die andere afdelingen hebben gemaakt zijn in de app te vinden.

De afwisseling in routes is enorm: van ommetjes door het part tot lange fietstochten van 60 kilometer.

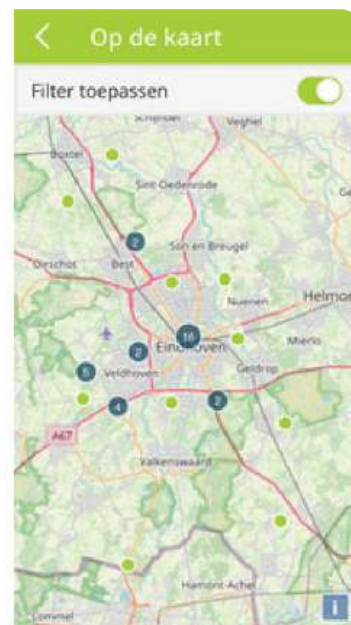
Bij elke route wordt op meerdere punten iets verteld over de natuur en de omgeving. Ook de cultuurhistorie van onze omgeving komt ruim aan bod.

Uitleg over hoe de app te gebruiken vind je onder het linkje rechtsonder in je scherm: "Meer".

De routes staan ook nog steeds op de website natuurlijk, dus als je die gebruikte om een wandeling of fietstocht uit te zoeken, dan kan dat nog steeds. Maar eerlijk is eerlijk, op de app werkt het net iets handiger en je hebt natuurlijk het enorme voordeel dat je de route met de app kunt volgen. Dus routes printen en kaartjes bestuderen is definitief verleden tijd.

Routepresentatie in de app

Oeverwaluwproject in Park Meerland

ANITA LIEBREGTS, PROJECTLEIDER VAN HET OEVERZWALUWPROJECT

Hoe het begon

Vanaf 2007 is in opdracht van Gemeente Eindhoven begonnen om het park Meerland aan te leggen. Tijdens de graafwerkzaamheden had ik geconstateerd dat er in zandhopen zo'n 50 oeverwaluwen aan het broeden waren. Dus daar moest het werk stilgezet worden, want tijdens de broedtijd, volgens de flora- en faunawet mogen ze niet verstoord worden. De projectleider snapte dat gelukkig en de werkzaamheden werden op een andere plek voortgezet, echt een geweldige samenwerking. In 2008 heb ik bij die projectleider een aanvraag gedaan om een kunstwand te plaatsen.

Oeverwaluwen Foto: Jawi Geurts

Hulp van de Startbaan groep 6 Foto: Anita Liebrechts

De wand stond er binnen een maand, de wens was voor 100 gaten, tot mijn verbazing waren het er 220, echt super, alle waren op mijn advies genummerd.

Hulp van de Startbaan

Ik heb toen de school erbij betrokken en daar een project voor ontwikkeld, "het Oeverwaluwproject", de school heeft de kunstwand geadopteerd zodat elk jaar de kunstwand door de kinderen met ouders en leerkrachten wordt opgeschoond.

Dit jaar was het de 17e keer dat kinderen van groep 6 van basisschool de Starbaan aan het oeverwaluwproject hebben deelgenomen.

Inmiddels zijn dat 5 groepen 6 met in totaal 125 kinderen. Elk jaar is er een werkdag met alle kinderen, meestal de laatste vrijdag van maart of de eerste vrijdag van april. Het is fantastisch om de kinderen te zien werken, zoals: onkruid verwijderen, takken knippen, boompjes omzagen, takkenrillen maken enz. op en voor de oeverwaluwwand. Nadat alles is opgeschoond, worden de open gaten met schoon leemzand opgevuld. Dat zijn de gaten waar het jaar daarvoor in is gebroed. Alle gaten zijn dan dicht, als de oeverwaluwen in april terug komen kunnen ze weer een nieuw nest graven.

Er wordt flink gepoetst en gaten worden opgevuld met leem Foto: Anita Liebrechts

Met de verrekijker kun je heel goed de oeverzwaluwwand zien en de gaten, die bewoond worden, tellen Foto: Anita Liebrechts

Monitoren

De kinderen gaan in mei monitoren, ze kunnen met hun verrekijker zien of er gaten open zijn, op hun werkblad noteren ze bij het nummer van het open gat een x. In juni gaan ze dat nog een keer doen en kunnen ze ook de jonge oeverzwaluwen zien, dat vinden ze geweldig. Zo kunnen kinderen op hun werkblad zien hoeveel nesten er dat jaar zijn.

Zelf monitor ik ook daarna nog tot eind augustus en heb dan het eindresultaat. Het is elk jaar weer spannend hoeveel nesten het zijn. Hebben ze 1 nest, 2 nesten of 3 nesten gehad in dat jaar.

2025

Op dit moment zijn er 196 gaten met een eerste nest en in 66 gaten een 2e nest, alle jongen zijn nu uitgevlogen. Waarschijnlijk zijn nu nog een aantal aan het broeden voor een 3e nest; ik heb nog een 20 tal oeverzwaluwen zien rondvliegen. Ik ben niet zeker hoe het op dit moment is, dus vanaf nu ga ik elke week een aantal keer kijken op verschillende momenten.

Heel veel mensen komen vaak kijken bij de oeverzwaluwwand. Ze zitten heerlijk op een bankje en genieten er enorm van.

Ook veel fotografen maken daar foto's, waaronder Jawi Geurts, hij stuurt mij regelmatig prachtige foto's van oeverzwaluwen en ijsvogels, zo geweldig!!!

Als je het leuk vindt moet je volgend jaar half mei gaan kijken bij de oeverzwaluwwand, dan beleef je echt iets geweldigs!!

Foto: Anita Liebrechts

Foto: Jawi Geurts

Klimaat

HEINE VAN MAAR

We hebben een prachtige voorjaars- en zomerperiode achter de rug met ongekend veel zonneschijn en meestal heel aangename temperaturen.

Dit was wel anders in het zuiden van Europa waar het bijna onhoudbaar was met langdurig hitte boven de 40 graden.

Eén graad warmer

Dit voorjaar heb ik de temperatuur in Eindhoven bijgehouden vanwege vermelding in een broedvogelrapport. De weersomstandigheden zijn namelijk van invloed op het tellen van vogels. In februari van dit jaar was de temperatuur normaal, maar in maart, april, mei, juni en juli gemiddeld over deze periode 0,8 graden boven het klimaatgemiddelde. Goed je te realiseren dat dit klimaatgemiddelde al 1 graad hoger is dan voor de start van de opwarming.

Eigenlijk leefden we dus in Eindhoven deze maanden met een bijna 2 graden te hoge temperatuur.

Verkiezingen

Ach, iedereen weet dit. Zelf kun je dingen ondernemen of juist laten. Maar wat kun je er verder aan doen. Ja, de verkiezingen. Ik hoorde in een peiling bij een tv uitzending de onderwerpen die Nederlanders belangrijk vinden bij de volgende verkiezingen. Huisvesting, defensie, koopkracht en nog een aantal.

Waar ik van schrok is dat klimaat niet bij de eerste 10 onderwerpen voorkomt.

Wat steken we onze kop toch in het zand met korte termijn denken. Mijn pleidooi als IVNer met duurzaamheid in onze doelstelling is duidelijk.

Stem op een partij die voortvarend werk wil maken van het klimaatprobleem. Eind oktober is het moment dat je iets kunt doen. We zijn het onszelf maar vooral onze kinderen en kleinkinderen meer dan verplicht.

Koninginnepage Foto: Gerard Lijten

Watervleermuis Foto: (c) Paul van Hoof

Vleermuizen wandeling

ANTA LIEBREGTS

Wil je een spannende avond beleven? Iets leren over het nachtleven van een vleermuis?

We gaan op stap in het donker met echte (Batman) vleermuisdeskundigen, ze gaan ons van alles vertellen over vleermuizen.

Het is voor kinderen vanaf 8 jaar met hun ouders.

Met een bat-detector gaan we verschillende soorten vleermuizen opsporen, sommige kinderen kunnen ze zelfs horen!

Al vroeg in de avond, als het nog een beetje licht is zullen we de allerkleinste, de dwergvleermuis zien en horen. Bij het water zal de watervleermuis met zijn witte buikje laag over het water vliegen.

Locatie: start en eindpunt: Onder de Hangaar

Datum: vrijdagavond 10 Oktober 2025

Tijd: van 20.00 uur tot 22.00 uur

We hopen op mooi droog en niet te koud weer!!

Let op!!!! als het flink regent gaat het niet door.

Deze avond is voor de echte liefhebbers die niet bang zijn voor vleermuizen! Neem gerust een zaklamp mee.

De gidsen zijn Martien van de Ven en Anita Liebrechts.

De wandeling is gratis!!

Slotdag 2025

JOOST VULLINGS

Op zaterdag 7 juni heeft het Jeugd IVN het jaar afgesloten met de traditionele slotdag. Een van de tradities was dat het mooi weer was zodat we ook op de slotdag konden doen wat ons het dierbaarst is: lekker naar buiten gaan. Deze traditie liet ons dit jaar in de steek, maar gelukkig zijn IVN'ers niet voor één gat te vangen en hebben we het alternatieve programma uit de kast gehaald.

Braakballen pluizen op d'n Aard

In de ochtend verzamelden we in den Aard waar we binnen de collectie uilenballen uitgeplozen hebben. Met behulp van de voorbeelden op de plaatjes speurde iedereen

Braakballen pluizen op d'n Aard Foto: Joost Vullings

Leven in de oertijd Foto: Etje Hendriks

druk naar muizenbotjes; vooral aan de kaken konden de muisjes geïdentificeerd worden en uiteraard bleken onze Jeugd IVN'ers volwaardige detectives.

Natuurmuseum in Tilburg

Na een zelf meegebrachte lunch zijn we in de auto gesprongen en naar Tilburg gereden alwaar we een bezoek hebben gebracht aan het Natuurmuseum. Dat bleek een schot in de roos! Het museum is erg interactief en gericht op ontdekken en onderzoeken, een neusje naar de zalm voor de Jeugd IVN'ers dus.

Omdat de groep zo groot is hebben we ons opgedeeld in kleinere - leeftijdgebonden - groepjes, die onder begeleiding van iemand van de leiding (en een enkele ouder die mee 'moest' om de meute te vervoeren) door het museum trokken. Ieder op hun eigen tempo gingen de groepen met de opdrachten aan de gang: sommigen bleven wat langer hangen bij de leefwerelden waarin specifieke dieren en planten centraal stonden, anderen bleken ware Pubquiz fanaten en het jagen op de mammoet bleek ook een zeer populaire - doch niet altijd even succesvolle - bezigheid. Het zelf onderzoek doen in de ruimte met opgezette dieren met behulp van allerlei wetenschappelijke hulpmiddelen was misschien nog wel het populairst. Al met al was de middag eigenlijk nog te kort.

Friet in d'n Aard

Eenmaal terug in Veldhoven smaakte het traditionele frietje iedereen prima en moe maar voldaan konden de ouders de kinderen daarna weer ophalen. De leiding van het Jeugd IVN kijkt terug op een erg geslaagd jaar waarin veel nieuwe gezichten zich aan hebben gemeld. De groep is nu groter dan deze de afgelopen jaren geweest is en de sfeer in de groep is bijzonder goed. Dat doet ons deugd! Er zullen wat oudgedienden afhaken en dat doet altijd een beetje pijn, gelukkig is er de troost dat er van onderaf weer nieuwe aanwas komt die hopelijk ook lekker lang blijft hangen. We hopen dat alle Jeugd IVN'ers een heerlijke Grote Vakantie hebben gehad, we zien jullie graag weer terug in het nieuwe schooljaar voor weer een jaar vol natuurlijke activiteiten!

Mooie interactieve tentoonstelling over de preahistorie Foto: Joost Vullings

Open dag

JOSÉ VAN LIESHOUT

Aanwezige werkgroepen

Dit jaar hielden we de open dag in d'n Aard niet alleen om de tuin aan het publiek te laten zien. Ook andere werkgroepen konden zichzelf en hun activiteiten presenteren. Vier andere werkgroepen waren aanwezig: de waterwerkgroep, KLE, Jeugd IVN en de plantenwerkgroep.

Bij de waterwerkgroep werd een deel van het programma 'Vroege vogels', getoont. Hierin was te zien hoe onze waterwerkgroep meehelpt aan het onderzoek van beekprikken.

Bij KLE kon alle informatie ingewonnen worden over het werken in het bosonderhoud met deze werkgroep.

Bij het Jeugd IVN was een leuke activiteit voor kinderen. Er was voldoende leiding aanwezig voor informatie over de activiteiten die we met de jeugd doen elk jaar.

De plantenwerkgroep had een hele kruidentuin naar binnen gehaald in de Kerkuil. Met loeps kon van alles bekeken worden.

Foto: José van Lieshout

De waterwerkgroep had echte levende beestjes om te bekijken Foto: José van Lieshout

Kuntselen met het Jeugd IVN Foto: José van Lieshout

Planten bekijken bij de plantenwerkgroep Foto: José van Lieshout

Uitleg over het wel en wee van KLE door Cor Foto: José van Lieshout

De hele middag regen: toch een veertigtal bezoekers Foto:

De bijenkast voor het nieuwe volk Foto: José van Lieshout

Hele middag regen

Ondanks dat het de hele dag geregend heeft zijn er toch een veertigtal mensen geweest. Mede dankzij de medewerking van de andere werkgroepen was het een gezellige binnenactiviteit. Zeker voor herhaling vatbaar.

Fototentoonstelling

In de grote zaal kon het publiek de foto's met als thema Natuur bekijken en jureren. Riekje van de Ven met de foto van de kolibrievlinder had de meeste stemmen. Gefeliciteerd!

Bijenvolk Foto: José van Lieshout

Nieuws vanuit de tuin

De insectentoren is voorzien van nieuw hout voor de solitaire bij. Wij hebben ook weer een bijenvolk in de tuin. Een imker in de buurt van de vlindertuin heeft een bijenkast in de tuin geplaatst. Dat is een mooi extra educatief element in de Jo van Dun insectentuin.

Riekje van de Ven maakte dit jaar de mooiste foto Foto: José van Lieshout

Een mooi opgeknapt insectentoren Foto: José van Lieshout

IVN weekend in Bennekom

MARIAN KESSELER EN RIEKIE VAN DE VEN

Dit jaar was het IVN weekend op 20-21-22 juni 2025 in Nivonhuis De Bosbeek, midden in een bosrijk gebied. Op vrijdag vanaf 14.00u kwamen de weekendgangers binnendruppelen, sommige gingen de omgeving verkennen, terwijl andere al genoten van de mooie plek. Rond 17.00 uur werd er gestart met het bereiden van een heerlijke pompoensoep en brood met verschillende smeersels, waarna iedereen in een zaal hier heerlijk van kon genieten.

Samen pompoensoep koken Foto: Riekie van de Ven

Lezing van Jeltje op vrijdagavond Foto: Veronique Mogendorff

Na het eten nog even een snelle afwas. Om 20.00 uur begon de presentatie van Jeltje, onze gids voor de komende dagen, over het Renkums beekdal, de omgeving, die we de volgende dagen gingen verkennen. Dit beekdal bevat vele sprengen, deze ontspringen bij een door de mens zelf gegraven grondwaterbron, tussen 1600 en 1800. Het grondwater borrelde hier omhoog en door een natuurlijk hoogteverschil stroomde het water naar beneden en ontstond er een beek. O.a. de Molenbeek en de Kromme beek. Deze beken leverden ook waterenergie voor het aandrijven van de negen watermolens die hier stonden. De afwisse-

Gerestaureerde watermolen Foto: Veronique Mogendorff

ling tussen water, bos, heide en weilanden is zeer aantrekkelijk voor veel verschillende planten en dieren. Ook heeft de omgeving een rijk verleden met de papierindustrie, die sinds de 16 de eeuw hier aanwezig was en waarvan nog enkele monumenten te vinden zijn.

Na deze informatie voor de komende wandelingen nog even gezellig kletsen en dan naar bed, want zaterdagochtend om kwart voor acht stond het onbijt klaar. (De vroege vogels hadden alles al klaargezet). Om 9.30u was onze gids Jeltje ook weer paraat en kon de wandeling beginnen over landgoed Quadenoord en langs de grafheuvels naar de watermolen. Landgoed Quadenoord ligt aan de kop van het Renkums beekdal. Hier stromen sprengbeken door een ruig en afwisselend landschap met bos, grasland en prachtige vergezichten. Op het landgoed bevindt zich een uitgestrekte natuurcamping.

De wandeling brengt ons bij diverse sprengen Foto: Riekie van de Ven

Koek eten bij de werkplaats beeldhouwen Foto: Harrie Kessler

Ringslang Foto: Harrie Kessler

Rond 12.30u waren we weer bij de Bosbeek voor een snelle lunch en afwas. Wat een samenwerking! Hierna volgde de middagwandeling met de gidsen Jeltje en Hans over landgoed De Keijenberg en langs de monumenten van de papierindustrie. Het landgoed wordt gekenmerkt door het

Monument van de papierfabriek Foto: Riekje van de Ven

Renkums beekdal.

In dit beekdal stromen volop beken en ontspringen sprengen. Bossen, akkers en graslanden wisselen elkaar af. Wederom een prachtige wandeling!

En 's avonds nagenieten... Foto: Riekje van de Ven

Foto: Harrie Kessler

Vanwege het warme weer bleven enkelen van ons toch liever bij het huis, maar zij hadden voor de avondmaaltijd al veel snijwerk gedaan. Daar waren de verhitte wandelaars heel blij mee. Zo konden we al snel genieten van een zeer uitgebreide heerlijke Chinees -Indische maaltijd. Daarna een gezellig samenzijn met een drankje en was het weer tijd om te slapen. Op zondagochtend om 7.45u ontbijt, daarna de spullen inpakken en kamers schoon achterlaten, waarna om 10.00 u Jeltje weer klaar stond om ons te begeleiden naar de Celticfields. Dit zijn resten van akkers die vroeger door boeren zijn aangelegd, omgeven door aarden walleitjes, waarvan de contouren nog zicht-

Resten van de Celtic fields Foto: Veronique Molendorff

De zeldzame zevenster Foto: Etje Hendriks

baar zijn.

Na deze wandeling gaan alle overschotjes van het weekend op tafel en smullen we van de laatste restjes. Eenieder gaat moe en voldaan naar huis.

Het gezelschap, het mooie weer en vooral de geweldige organisatie droegen bij aan het welslagen van dit weekend!

Anita, Frans, Etje en Mart, hartelijk dank hiervoor!

Pastinaak Foto: Veronique Mogendorff

Nagenieten van het weekend

Chipa

ETJE HENDRIKS

Chipa zijn kleine kaasbroodjes, die je overal in Argentinië op markten kunt kopen. Je kunt ze eten als snack, maar ze zijn ook erg lekker bij een maaltijdsoup. Op het weekend aten we ze op vrijdagavond bij de pompoensoep.

Ingrediënten voor 25 tot 30 chipa

Cassavezetmeel 250 gr
1 tl bakpoeder
200 gram geraspte Nederlandse kaas
100 gram geraspte Parmezaanse kaas
2 eieren
50 gram boter, gesmolten
5 tot 10 tl melk, indien nodig

Gebruik je hand om de kazen met het bakpoeder en cassavezetmeel in een kom goed door elkaar te mengen. Voeg de eieren en gesmolten boter toe en kneed het mengsel tot een samenhangend deeg. Blijft het te droog? Voeg dan een beetje melk toe. Blijft het te nat? Voeg dan nog een beetje cassavezetmeel toe. Wanneer je een soepel, samenhangend deeg hebt, verdeel je het in balletjes van ±30 gram. Leg ze in op een siliconen bakmat, of licht ingevette ovenschaal. Bak ze op 190 tot 200 °C in 15 tot 20 minuten goudbruin.

Babi pangang

ETJE HENDRIKX

Chinees Indische rijsttafel kun je zo ingewikkeld maken als je wilt. Op het IVN weekend hebben we gekozen voor eenvoudige recepten. Allereerst: Babi pangang

Ingrediënten voor 4 personen

400 gr varkensvlees (kan ook kip zijn)
2 uien
2 teentjes knoflook
1 theelepel sambal
5 eetlepels ketjap
1 groot blik tomatenpuree (140 gr)
3 eetlepels basterdsuiker
atjar tjampoer
eventueel maizena om te binden,
peper en zout

Snij het vlees in stukjes of reepjes. Doe er peper op en bak ze bruin in olie of boter.

Snij de uien en de knoflook fijn.

Roer de suiker, sambal en ketjap door elkaar en daarna door het vlees. Laat even napruttelen.

Voeg tenslotte de tomatenpuree toe en vul aan met water (of bouillon) tot een half dikke saus. Eventueel binden met een beetje maizena.

Serveer er rijst en atjar tjampoer bij.

Pittige Tofu

ETJE HENDRIKX

Voor de niet- vlees eters hebben we het vlees van de babi pangang vervangen door pittige tofu-reepjes. de babi pangangsaus hadden we apart gemaakt en kon ook bij dit recept gegeten worden.

Ingrediënten voor 4 personen

4 eetlepels gembersiroop
2 theelepels kerrie
4 eetlepels ketjap
2 teentjes knoflook
2 stuks rode peper (dit kun je ook weglaten)
400 gram tofu

Snijd de tofu in dunne plakjes. Verhit een flinke scheut olie in een koekenpan en bak de reepjes tofu in ca. 8 min. goudbruin.

Meng ondertussen de gembersiroop met de ketjap en pers de knoflook erbij. Snijd de peper in ringetjes. Schep de tofu uit de pan en veeg de olie eruit. Doe de tofu terug in de pan en voeg het ketjapmengsel en de peperringetjes toe. Verwarm op laag vuur nog 4-5 min.

Atjar tjampoer

ETJE HENDRIKX

Ingrediënten voor 4 personen als hoofdgroente

12 eetlepels azijn
4 eetlepels gembersiroop
2 theelepels kerrie
4 eetlepels ketjap
1 stuk komkommer
2 stuks paprika
600 milliliter water
400 gram witte kool

Snijd de witte kool in zo dun mogelijke reepjes. Gebruik hiervoor eventueel een kaasschaaf, dunschiller of keukenmachine. Halveer de komkommer in de lengte en snijd in dunne plakjes. Snijd de paprika in dunne reepjes.

Breng ondertussen het water aan de kook in een pan met de gembersiroop, de azijn, kerriepoeder en zout naar smaak. Zet het vuur uit als het mengsel kookt en voeg dan de gesneden groenten toe. Laat de atjar tjampoer staan tot gebruik.

Je kunt dit gerecht makkelijk een dag eerder maken. Dan wordt het extra lekker.

Dadar isi

ETJE HENDRIKX

Een makkelijk eiergerecht. Ik vervang het vlees vaak door linzen.

Ingrediënten voor 4 personen

250 gr rundergehakt //voor niet-vleeseters: blikje linzen
1 uitje
1/2 theelepel koenjit (geelwortel)
1/2 theelepel knoflookpoeder
2 theelepels ketoembar (gemalen koriander)
1/2 theelepel djintan (gememberpoeder)
1/2 theelepel laos
4 eieren
2 eetlepels koffiemelk
peper en zout

Bak het gehakt in olie bruin samen met alle kruiden.

Roer de eieren los en voeg de koffiemelk toe.

Bak in een andere pan de omelet en doe het vlees/ linzen-mengsel er overheen.

Je kunt de omelet dubbelvouwen maar dat hoeft niet.

Muffins

JOSÉ VAN LIESHOUT

Deze muffins hebben we tijdens een van de wandelingen op het IVN weekend in de pauze gegeten.

Benodigdheden

- 1 pak Dr. Oetker Muffins Naturel
- 150 g boter/margarine
- 3 eieren
- 50 ml water
- Evt. 100 g Dr. Oetker Chocolate Chips Keukengerei
- Mixer met gardes
- Beslagkom
- Evt. een muffinbakblik*
- 2 eetlepels of ijslepel

Bereidingstijd: 12 minuten plus 18-20 minuten baktijd
Oventemperatuur Elektrische oven: 190°C Hetelucht oven: 175°C Gas oven: Stand 4 Elektrische oven aanbevolen.

Voorbereiden

- Zorg dat de eieren op kamertemperatuur zijn en de boter zacht is.
- Plaats de muffinvormpjes in een muffinbakblik of direct op de bakplaat.*
- Verwarm de oven voor. Voor het beste resultaat bak je de muffins in een elektrische oven.

Beslag bereiden

- Doe de boter in een beslagkom en mix het met een mixer met gardes zacht en romig.
- Voeg de muffinmix, de eieren en het water toe en mix het geheel op de laagste stand.
- Mix het geheel daarna 1 minuut op de middelste stand (let op, niet luchtig kloppen).
- Bij gebruik van Dr. Oetker Chocolate Chips deze nu met een spatel door het beslag roeren. Je kunt ook stukjes appel toevoegen
- Verdeel het beslag met twee eetlepels of een ijslepel over de muffinvormpjes.

Bakken

- Plaats de bakplaat onder het midden van de oven en bak de muffins in ca. 18 tot 20 minuten gaar en goudbruin.
- De muffins zijn gaar als je met je vinger licht op de muffin drukt en deze terugveert.

Activiteiten

VERONIQUE MOGENDORFF

Zaterdag 6 september, 10:00-12:00 uur

Wandeling door de Aanschotse Beemden

Start: parkeerplaats einde Toledolaan in Eindhoven

Vrijdag 12 september, 20:00-23:00 uur

Nachtvlindernacht, lokken en bekijken van nachtvlinders

Locatie: De Bijenberkt, Berkt 37 in Veldhoven

Zondag 14 september, 10:00-12:00 uur

Wandeling op landgoed De Grote Beek met thema "na-tuur- en cultuurhistorie"

Start: Dr. Poetlaan 30 in Eindhoven

Zaterdag 11 oktober, 14:00-15.30 uur

Wandeling op landgoed Eckartdal

Start: Ingang Eckartdal, parkeerplaats bij Nuenenseweg 4 in Eindhoven

Zondag 26 oktober, 10:00-12:00 uur

Wandeling langs de Dommel in Eindhoven met thema "bomen"

Start: hoek Jonckbloedlaan-Coornhertlaan in Eindhoven

Zondag 26 oktober, 14:00-16:00 uur

Wandeling in de bossen bij Knegsel met thema "Paddenstoelen"

Start: Parkeerplaats Pastoor Eykenweg in Knegsel

Donderdag 27 november, 20.00 - 22.00 uur

Film: Kleine Dommel, levensader voor Oost -Brabant

Plaats: D'n Aard, Jan van de Werffzaal

Kosten: 5,00 Aanmelden bij etjehendrikx@gmail.com

Landfase van Alpenwatersalamanders Foto: Etje Hendrikx

Malpie

WIM VAN DER VEN

Het was 20 augustus een prachtige dag voor een wandeling op de Malpie. Een heerlijke temperatuur met een lekker windje.

Om precies half twee waren we met elf enthousiaste leden van de plantenwerkgroep op de parkeerplaats in het noorden van de Malpie.

Eerst een korte uitleg over het gebied door Harrie en Marian.

De Malpie maakt deel uit van het grensoverschrijdend natuurgebied **De Groote Heide**.

Lang dacht men, dat de naam Malpie afkomstig was van 'mal pays'. De Malpie bestaat echter al veel langer dan de Franse tijd. Na onderzoek kwam men uit bij 'Maal Pee', dat gemeenschappelijk bezit betekent. Pee is het oude woord voord zandrug, maar kan ook pad betekenen. Mal betekende in de Middeleeuwen maal ofwel grenspaal. Gecombineerd is het dus een plek waar paden op een zandrug samenkomen.

De Dommel bepaalt voor een groot deel hoe de Malpie zich heeft kunnen ontwikkelen. Het beekdal is zo vochtig, dat het gebied niet geschikt is om te ontginnen. Gevolg: geen bebouwing en geen landbouw. De natuur kreeg volop de kans.

Daarna zijn we aan een 6 km lange wandeling begonnen.

Door het bos Foto: Harrie Kessler

Kleine zonnedauw Foto: Harrie Kessler

Klokjesgentiaan Foto: Harrie Kessler

Het was een afwisselende wandeling door bos, langs vennen en heide. Voor elk type landschap hadden we ook typische plantensoorten gespot. Een paar voorbeelden.

Voor het bos: Boskruiskruid, Bosdroogbloem, Bochtige smeule, Grove den en Zeeden.

Voor de heide: Struikhei, Bruine snavelbies, Witte snavelbies, Kleine zonnedauw en Klokjesgentiaan.

Voor de vennen: Gewone waternavel, Moerashertshooi, Witte waterlelie en Duizendknoopfonteinkruid.

In de Dommel: Klein kroos, Dwergkroos en Stomphoekig sterrenkroos.

Volgens de uitleg van Harrie wordt de Malpie bewust nat gehouden. Ondanks dat zagen we slaphangende planten en bijna droge vennen.

Totaal hebben we 147 plantensoorten genoteerd die we vanaf het pad konden zien. Bij veel planten zijn we blijven staan om de kenmerken die Wim wist te vertellen te bekijken. Ook werden de planten met een herkenningsapp op de telefoon bekeken. Ook in deze apps staan kenmerken genoemd. Desondanks kostte het bij een enkele plant wat meer moeite om de juiste naam te vinden, maar met de Heukels Flora zijn we er toch uitgekomen. Ook hebben we een paar vogels gezien, zoals de indrukwekkende grote zilverreiger. We hebben ook nog libellen zien vliegen. Al met al is het een leerzame middag geworden. Met een korte, staande pauze erbij duurde de wandeling drie uur.

Door de heidevelden Foto: Harrie Kessler

Film: Kleine Dommel, Levensader voor Oost-Brabant

ETJE HENDRIKX

In de documentaire worden natuur, cultuur en waterbeheer in het stroomgebied van de Kleine Dommel, dat loopt van Kasteel Heeze in Heeze tot Kasteel Eckart in Eindhoven, in beeld gebracht.

De film is gemaakt door 4 leden van een Videogroep uit Helmond, hetzelfde team dat de succesvolle film "Landschap zonder Grenzen" heeft samengesteld.

Na de première eind februari 2025 zijn er inmiddels op verschillende plekken in de regio Heeze, Geldrop, Helmond, Mierlo, Eindhoven en Nuenen ± 40 voorstellingen geweest met in totaal meer dan 3700 bezoekers.

De film van ± 100 minuten wordt vertoond in 2 delen van ± 50 minuten met een pauze van ± 15 minuten.

De film is gemaakt en wordt vertoond in een zeer hoge UHD/4K (4xHD) kwaliteit dat de scherpste en kleuren van de beelden sterk verhoogt.

Onderdelen van de documentaire zijn:

- * Kasteel Heeze met Herbertusbossen
- * Strabrechtse Heide met De Plaetse, heideschappen, pad-

dentrek en fraaie natuur op de heide

- * Waterbuffer met specifieke natuur tussen de Plaetse en snelweg A67 met waterkunstwerk
- * Gebied Geldrop tussen Snelweg A67 en Weverijmuseum
- * Weverijmuseum
- * Kasteel Geldrop
- * Van Kasteel Geldrop tot en met Eindhovens Kanaal en ontwikkelingen rond het kanaal
- * Urkhovense Zeggen met haar specifieke natuur
- * Collse watermolen met uitgebreid de oliemolen
- * Opwettense watermolen
- * Kasteel Eckart met de fraaie natuur van het omliggend landgoed

De trailer van de film kunt u bekijken op Youtube: <https://youtu.be/1wofuZNmmjY>

Er is een voorstelling gepland in ons verenigingsgebouw "D'n Aard" Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven donderdag 27 november 20:00 uur entree: € 5,00 per persoon. Aanmelden via etjehendrikx@gmail.com

De ijsvogel Foto: Jan van der Heijden

Tegelwippen

JANNIE LANDA

Tegelwippen op burendag 27 september.

Insecten en andere ongewervelde diertjes weten hun weg steeds beter te vinden in de steden. Maar dan moeten we wel ruimte maken voor planten. Misschien een aanleiding om in je eigen tuin nog wat ruimte te maken?

In de Bennekel in Eindhoven wordt de burendag o.a. aangegrepen om weer tegels te verwijderen. Bewoners gaan samen met Soontiëns namens de organisatie 'Vele groene handen' aan de gang. Bewoners uit de Bennekel kunnen zich melden als ze hun tuin willen vergroenen bij info@Bennekel.nl onder vermelding van Groen Bennekel. Wie wil helpen kan zich vanaf 9.00 melden bij de Werf, Bennekelstraat 131 ingang links naast buurtcentrum de Dommel.

Mestkevers Foto: Etje Hendrixx

Tjitte Bakker overleden

Op 14 augustus is Tjitte Bakker overleden na een kort ziekbed. Hij was wel al geruime tijd zorgbehoevend. Wij leven erg mee met Lies en de kinderen.

We kennen Tjitte als een bevlogen IVN-er. Zeer actief op het gebied van educatie, iets wat hij heel belangrijk vond. Hij heeft een aantal schoolgidsencursussen mede georganiseerd en natuurgidsen opgeleid.

Hij heeft landelijk bij het cursushuis meegewerkt aan de vernieuwde natuurgidsencursus.

Jaarlijks was er dan nog de beroemde sterrencursus van Tjitte samen met IVN Valkenswaard.

Hij is vele jaren actief geweest bij de tentoonstellingswerkgroep. Hij zat altijd vol ideeën en ook plannen om ze uit te voeren. Af en toe moest hij wel afgeremd worden. Zijn ideeën waren creatief en vaak interactief. Ik denk aan de pratende stenen in de tentoonstelling over de bodem.

Ook de hele kruiphoek, waarbij je een kijkje onder de grond kon nemen, kwam uit Tjitte's koker.

Hij was al enkele jaren niet meer actief, maar tot het einde betrokken.

Hij was ruim 40 jaar lid van onze afdeling.

Tjitte is 85 jaar geworden.

Cursussen en lezingen

JANNIE LANDA

Cursus: met jeugd de natuur in

Vanaf 2026 start er een cursus Met de jeugd de natuur in. Deze is bedoeld voor ouders en grootouders die inspiratie willen opdoen om kinderen te leren over natuur. Ook hulpouders en natuurouders, die op scholen actief zijn, zijn van harte welkom.

Informatie over kosten, data en opzet volgen op een later moment.

Wie geïnteresseerd is kan zich al opgeven bij jannie-landa1@gmail.com.

Foto: Etje Hendrixx

Groencafé Eindhoven

Voor het najaar zijn weer veel activiteiten gepland.

Op **22 oktober** heeft Groencafé Eindhoven een lezing met discussie door dr. Nadina Galle over de relatie tussen technologie en natuur in de stad. Kosten €5. Meer informatie en inschrijven via

<https://eindhoven.op-shop.nl/17906/groen-cafe-met-dr-nadina-galle-het-internet-of-nature/02-10-2025>

Op **3 november** ontvangt Groencafé Hanneke van Ormond die namens Urgenda uitleg geeft over een alternatief landgebruik in Nederland. Urgenda heeft hierover het rapport 'Land in zicht' samengesteld. Dit rapport is voor belangstellenden gratis te verkrijgen via de website van Urgenda.

Het goede nieuws is dat het mogelijk is om de grond in Nederland te gebruiken voor gezonde landbouw, natuur en voedselvoorziening. De visie is een startpunt voor een gesprek waarbij er een strategie ligt voor 2030-2035. Meer informatie later via de nieuwsbrief.

Op **11 november** geeft Gerard Compiet een lezing 'hoe komt de natuur de winter door'.

In **december** is er een lezing door Pieter van Breugel over insecten in de stad.

Nadere informatie hierover volgt in de nieuwsbrieven.

Natuurgidsen- opleiding Geldrop - Mierlo

LIESBETH DIRKSE, IVN-AFDELING GELDROP EN IVN-AFDELING MIERLO

Informatieavond IVN Natuur- gidsenopleiding 2026-2027 in Mierlo en Geldrop

Overweeg je de regionale opleiding tot IVN-natuurgids te volgen, een circa tweejarige opleiding met veldstudie? Kom dan naar de informatieavond in Mierlo op 18 september in natuurinformatiecentrum 't Klokhuis, of in Geldrop op 23 september in De Paardeestal. Aanvang 20 uur, eindtijd 22 uur. Aanmelden voor de avond naar keuze vóór 16 september.

Landelijke erkende opleiding

De vernieuwde regionale IVN Natuurgidsenopleiding (NGO) is voor iedereen die natuurgids wil worden en zich actief wil inzetten voor IVN als gids of organisator van activiteiten. Deze boeiende, pittige opleiding vraagt van de deelnemers een serieuze tijdsinvestering en inzet. Je doet veldonderzoek en werkt daarbij samen met medecursisten. De eerste bijeenkomst is medio januari 2026. De NGO is ontwikkeld door IVN-afdelingen uit Asten-Someren, Geldrop, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Mierlo en Nuenen, en wordt afgesloten met een door IVN Nederland erkend diploma.

Foto: Frans van den Boom

Informatieavonden

De voorlichtingsavonden zijn door IVN Mierlo en IVN Geldrop samen opgezet en inhoudelijk hetzelfde. De locatie is op 18 september natuurinformatiecentrum 't Klokhuis, Goorsedijk 1 in Mierlo, en op 23 september natuurinformatiecentrum De Paardestal, in het Geldropse kasteelpark (parkeren: Helze 8). Je maakt kennis met natuurgidsen. Je krijgt een indruk van de organisatie en inhoud van de opleiding alsook de tijdsbelasting, en hoort over praktische zaken. Desgewenst kun je je meteen inschrijven. Met het oog op een goede begeleiding is het aantal opleidingsplaatsen beperkt, dus wacht niet te lang.

Aanmelden vóór 16 september

Aanmelden bij je voorkeurslocatie kan via bestuur@ivn-mierlo.nl of ivngeldrop@gmail.com onder vermelding van 'aanmelding NGO-avond'. Uiteraard ben je ook van harte welkom indien jij je al hebt ingeschreven voor de opleiding. Kijk voor meer informatie over IVN en de NGO op de IVN-websites.

Beleef de natuur!

IVN leidt al 60 jaar natuurgidsen op, inmiddels meer dan 16.000. Zij laten overal in Nederland kinderen en volwassenen beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is.

Paardenmestkevers Foto: Etje Hendriks